

SOCIALNE UČNE OBLIKE

1. FRONTALNO DELO: skupinsko učno delo, z vsemi učenci hkrati

Značilnosti: utemeljitelj: J.A.Komensky, pozornost učencev vprašljiva (distribucija miselne aktivnosti), učitelj usmerja miselno vsebino z vprašanji; oblika direktnega pouka (učitelj vodi) → učenci so v INDIREKTNEM odnosu z vsebino pouka.

2. SKUPINSKO DELO, 3. DELO V DVOJICAH, 4. INDIVIDUALNO DELO: pri teh treh gre za: vloga učenca se spreminja, učenec+učitelj sta v INDIREKTNEM odnosu, učenec+snov v DIREKTNEM odnosu. Učenci so bolj samostojni, aktivni. Naloge so lahko: ENAKE, RAZLIČNE, DIFERENCIRANE.

Temeljni namen uporabe 4ih socialnih učnih oblik: odloča se o položaju učitelja in učenca; možna diferenciacija in individualizacija.

Frontalni pouk ima tudi veliko + lastnosti: hitreje se predela snov, primerno za veliko št.učencev.; sistematično pridemo do zastavljenega cilja; vsi učenci enakovredni; učitelj lahko uporablja različne učne metode.

Frontalni pouk – lastnosti: učenci niso miselno aktivni, ne podajo svojega mnenja, znanje ni tako kakovostno, misli zaidejo, ovirana je individualizacija in diferenciacija.

Frontalni pouk moramo kombinirati z ostalimi učnimi oblikami (50-50) → pri nas 90-10%.

KRITERIJI PO KATERIH FORMIRAMO SKUPINE: po-

sposobnosti: šolska uspešnosti, heterogene s.(mešane) in homogene (uspešni/neuspešni)

interesih, socialni pravičnosti: sociogram, **naključjih.**

UČNE METODE

-Z njimi neposredno opredelimo aktivnost učitelja in učenca; so pomemben dejavnik; strokovnjaki navajajo različno št. metod in imajo različne kriterije.

Vladimir Poljak: **UNIVERZALNE (splošne):** za vse predmete

SPESIALNE (posebne): pri posameznih predmetih (tuj jezik)

6 SPLOŠNIH UČNIH OBLIK:

1. METODA RAZGOVORA

-Enotematska vprašanja-izmenjavanje izkušenj in pogledov; starejša učna metod; vprašanja zastavljena po zahtevnosti; vsebinska vprašanja (ozka ali široka), klasificirano vpr. po kognitivnih učnih oblikah; **od vrste vprašanj je odvisna kvaliteta pouka:** morajo biti jezikovno pravilna, logično zastavljena, psihološko ustrezna.

Tehnika zastavljanja vprašanj: Učitelj jasno zastavi vprašanje vsem učencem, sledi premor, šele nato pokliče učenca.

OBLIKE METODE RAZGOVORA:

1. KATEHETSKA: odgovarjajo na kratka vpr.: KDO, KDAJ, KAJ; znanje na pamet

2. SOKRATOVA: znanje je že v človeku, le obuditi ga je treba (ALI-ALI, DA-NE)

3. HEVRISTIČNA: učenci imajo predznanje, učitelj jih vodi do zaključkov, široka vpr.

4. PROSTI RAZGOVOR: o filmu, knjigi...vtisi, kritika

5. DISKUSIJA: v zvezi z aktualnimi vprašanji, preverimo stališča na temo

6. DEBATA: ZA ali PROTI za neko določeno rešitev, ki je podana

2. METODA RAZLAGANJA

-Učno vsebino posreduje učitelj ali učenec (referat)

OBLIKE METODE RAZLAGANJA:

1. PRIPOVEDOVANJE: dogodkov, EPSKA (kot se je v resnici dogajalo), LIRSKA (dodana čustva)

2. OPISOVANJE: predmetov, pojavov; ZNANSTVENO (točno), UMETNIŠKO (subjektivno)

3. RAZLAGA: naravnih in družbenih pojavov; določeno trditev podkrepimo z argumenti

4. POJASNJEVANJE: pojmi, pravila, definicije; vzpodbudimo miselno aktivnost

5. PRESOJANJE: prosto razmišljanje (zakaj se je nekaj dogajalo)

-**Metodi razgovora in razlaganja sta VERBALNI (razvijajo se učne navade);**

M. RAZGOVORA: navajanje na kvalitetne odg. (kognitivne-spoznavne sposobnosti); učijo se zastavljati vpr.; osnova za samoizobraževanje (poseči po virih)

M. RAZLAGANJA: zapisovanje (ključne besede); sodelujejo pri razlagi (s pomočjo lastnih izkušenj)

3. METODA DEMONSTRIRANJA

OBLIKE METODE DEMONSTRIRANJA:

1. DEMONSTRIRANJE STATIČNIH PREDMETOV: naravni predmeti, makete, slike; poudarjamo zgradbo, strukturo in značilnost predmeta → tako učenci uporabijo več čutov (vidijo in otipajo) → popolna percipacija; metoda se povezuje z metodo razlaganja

2. DEMONSTRIRANJE POJAVAV, PROCESOV: opazovanje naravnih pojavov in umetno izzvanih (eksperiment); nekateri pojavi se odvijajo dlje časa, zato je učence potrebno navajati na vodenje dnevnika

3. DEMONSTRIRANJA ČLOVEKOVIH AKTIVNOSTI: različnih aktivnosti (uporaba orodja, obdelava materialov); demonstriranje izrazno estetskih gibanj; demonstriranje intelektualnih aktivnosti (kako rešujemo problem)

-S to metodo dosežemo, da pouk ni tako VERBALEN, s tem ko nekaj pokažemo učenci razmišljajo o tem → tako se razvijejo učne navade.

4. METODA PRAKTIČNIH AKTIVNOSTI

-se povezuje z metodo demonstriranja; ta metoda se je zdaj že razvila na vse učne predmete (včasih je bila samo pri naravoslovju); s to metodo dosežemo, da učenec samostojno nekaj dela.

- V praksi preizkusijo teorijo, povežejo, dobijo spretnosti, tehniko, omogoča medsebojno sodelovanje; k učni vsebini se pristopi na drugačen način.

5. METODA PISNIH IN DRUGIH GRAFIČNIH IZDELKOV

- Učenci samostojno ali v skupini izdelujejo izdelek; učence je treba navajati na ustrezne zapiske: OBLIKOVANJE POVEZOVANIH TEKSTOV, OBLIKOVANJE PROSTIH T.

- Vrednost te metode je, da se poveča aktivnost in samostojnost učencev.

6. METODA UPORABE PISNIH VIROV (avdiovizualnih in informacijskih v.)

-Učence navajamo na uporabo različnih virov → pripraviti moramo takšne naloge, da odgovarjajo s pomočjo virov.

Informacijska gradiva: računalnik kot sredstvo informacij → hitrejša dostopnost; učence je treba usmerjati v racionalno iskanje internetnih podatkov.

Spodbujanje samostojnosti in lastnih zaključkov.

Vse metode so enakovredne in enako pomembne, potrebno jih je kombinirati, to zagotavlja kakovostni pouk.

ODNOS MED UČNIMI METODAMI IN UČNIMI OBLIKAMI-je NEVTRALEN:

Kaj določi učitelj z učno obliko in metodo?

Učne metode: vrste aktivnosti; učne oblike: njegov položaj (dominenten ali NE).

Na osnovi katerih kriterijih učitelj izbira ustrezno učno obliko in metodo?

-Odloča se samostojno; zahtevnost učne vsebine; didaktična usposobljenost učitelja; učni cilji; pogoji šolskega dela; opremljenost šole z učnimi sredstvi.

Zakaj učitelj samostojno izbira metode in oblike?

-Zagotavlja večjo strokovnost in prevzema odgovornost.

VLOGA POUKA V RAZVOJU POSAMEZNIKA

Kvaliteten pouk: povezovanje različnih učnih metod in oblik!

Novejše razlage pouka:

1. POUK KOT PRENAŠANJE ZNANJA

UČENJE: sprejemanje, shranjevanje, reprodukcija znanja

UČITELJ: prenašanje znanja

UČENEC: sprejemnik

DOBRO REŠEVANJE: upoštevati predznanje, primerno podajati znanje (z učnimi sredstvi+povezovanje z življenjskimi potrebami)

2. POUK KOT RAZVIJANJE SPRETNOSTI OZ. SPOSOBNOSTI

UČENJE: kot trening razvijanja sposobnosti (izrazno-gibalnih, jezikovno-sporočanjskih, intelektualnih)

UČITELJ: spodbuja pri razvijanju (razlaga, demonstrira, daje možnost vodenja)

UČENEC: aktiven pri osvajanju in iskanju znanja

DOBRO REŠEVANJE: razvijanje višjih sposobnosti, večanje učenčeve avtonimije

3. POUK KOT SPODBUDA ZA POJMOVNO SPREMINJANJE UČENCEV

UČENJE: kot aktivna konstrukcija pomena

UČITELJ: je mentor, je vodnik do znanja

UČENEC: konstruira svoje znanje, pomaga si z lastnimi izkušnjami

DOBRO REŠEVANJE: sistematično ugotavljati učenčeva pojmovanja, spoznavati načine mišljenja in pomagati pri sprejemanju, dograjevanju spoznanj

4. POUK KOT SPODBUJANJE RAZVOJA UČENČEVIH POTENCIALOV

UČENJE: temelj na razvijanju interesov in višjih mentalnih sposobnosti

UČITELJ: spodbuja in omogoča razvijanje potencialov

UČENEC: teži k razvijanju intelektualnih in drugih sposobnosti

DOBRO REŠEVANJE: načrtovanje aktivnosti, ki razvijajo različne učenčeve potenciale, možnost za razvoj na različnih področjih.

ODNOS med vsemi 4mi pojmovanji: vloge se med seboj prepletajo

TEMELJI SODOBNEGA POUKA: demokratičnost, usmerjen je v razvojne značilnosti in posebnosti posamezne regije, je usmerjen v učenca-humanost, omogoča razvijanje človekovih potencialov, medsebojno sodelovanje, odprt v okolju (socialna funkcija), inovativnost in kreativnost.

RAZPOREJANJE UČENCEV V UČNE SKUPINE, kako organizirati pouk

- Razred je **HETEROGENA** učna skupina (enotni le v starosti).

- Razlike nastajajo zaradi: **okolja, lastne aktivnosti, dednostne zasnove.**

INDIVIDUALNE RAZLIKE MED UČENCI: 2 načina merjenja:

- razlike med populacijami → standardna deviacija

- v manjši skupini (boljši-slabši)

INTRA-INDIVIDUALNE RAZLIKE: znotraj posameznika, razlike v posameznih področjih

- teorija o **generalnem faktorju:** učence ne moremo primerjati po eni lastnosti, ker nam to ne pove ostalega G-faktorja

Ali kvalitetna šola razlike med učenci zvišuje ali zmanjšuje?

Dobra šola razlike zvišuje, vendar ne na račun enih in drugih, vsi morajo napredovati; ne smemo boljše držati pasivno.

UČNE DIFERENCIACIJE: didaktični ukrep, s pomočjo katerega na osnovi določenih kriterijev dajemo učence v homogenejske skupine za krajši ali daljši čas.

NOTRANJA-znotraj heterogenega oddelka

FLEKSIBILNA

ZUNANJA-učence grupiramo za stalno v homogene učne skupine → gre za nivojski pouk, možnost prehoda znotraj skupine

Pravilnik o razporejanju učencev v nivojske skupine (1999):

Na osnovi kriterijev (odločajo starši). Temeljni kriterij je ŠOLSKA USPEŠNOST. Ta kriterij je lahko stalen za tiste, ki še niso uspeli razviti potencialov, takrat je velik vpliv na otroke socialni dejavnik, prezgodnja selekcija → takšna diferencialcija povečuje razlike na osnovi zunanjih kriterijev, zunanja dif. je v tem obdobju zelo vprašljiva.

Temeljni problem razporejanja učencev: TRAJNOST: razlike med posamezniki niso trajne, nekateri kasneje napredujejo; razlike se povečujejo tudi zaradi okolja.

Vprašanje LATENTNE dif. (odnos med učiteljem in učencem, koliko bo popustila motivacija → drugače v skupinah dobri učenci spodbujajo slabše)

Problem: PIGMALJONOV UČINEK → pričakovanja se udejanijo; učitelj mora prilagajati zahtevnost pričakovanju.

ZUNANJA DIFERENCIACIJA

Razvoj nekaterih je še v intenzivni vlogi in tisti, ki živijo v nestimulativnem okolju ne morejo razviti vseh sposobnosti. Razpored učencev je bolj socialno kot psihološko pogojen; razlike med posamezniki so fleksibilne; poglobljajo družbeno razslojenost. Zunanja dif. pogloblja soc. razlike in ne izravnava učnih razlik; delo v takšnih skupinah ne pospešuje učenja. Pouk je potrebno NOTRANJE diferencirati in uveljaviti individualizacijo.

MODELI ZUNANJE UČNE DIFERENCIACIJE

Setting model: učenci se posebej grupirajo znotraj posameznega predmeta

Streaming model: latinski/športni oddelki; ponavadi učno boljši učenci

Smerna diferenciacija: temelji na izbirnih predmetih, ne glede na sposobnosti, notranji kriteriji

FLEKSIBILNA DIFERENCIACIJA (od 4.do7.razreda)

-šola se sama odloča, pri katerih predmetih in razredih bo; en del znotraj posamezne teme poteka v heterogenih skupinah, v teh oddelkih poteka temeljni pouk, drugi del pa v homogenih skupinah → nivojski pouk. Lahko je tudi intraoddelčna fleksibilna dif.

NOTRANJA UČNA DIFERENCIACIJA-didaktična

-prikrita, odvija se znotraj oddelka preko dinamične uporabe didaktičnih oz. učnih oblik in metod; individualno delo, dlo v dvojicah&skupinah; upošteva razlike; metode, ki temeljijo na aktivnostih; uporaba učnih sredstev.

ODNOS med posameznimi vrstami diferenciacije:

IZKLJUČUJETA se zunanja in fleksibilna; notranja mora biti v vseh razredih.

ZAKON: notranja 1.-3.r., fleksibilna 4.-7.r., zunanja 8.-9.r.

SPOZNAVNI VIDIK POUKA

- Spodbujati je potrebno **MISELNO AKTIVNOST, INTELEKTUALNOST**. Izhodišče za uveljavljanje spoznavnega vidika je **UČNA VSEBINA**, ki je opredeljena v učnem načrtu. Učitelj naj vzpodbuja učenčeve sposobnosti; učenje naj poteka rezumsko in ne mehanično.

Razporeditev vsebine: po kriteriju psihološke ustreznosti; vsebinske koncentracije, logični kriterij

Globina osvetlitve posameznih pojavov: odvisna od predmetov in starosti učencev

Način spoznavanja določenih pojavov: pri pouku uporabljamo **UČNE METODE**, upoštevamo postopnost, spoznavanje usmerja učitelj

Vloga znanosti oz. vzgojno-izobraževalnega predmeta: učenci se spoznavajo z znanstvenimi spoznanji in razvijejo svoje sposobnosti in osebne lastnosti

NAČELA RAZPOREJANJA UČNE VSEBINE

1. Upoštevanje razvojne stopnje, individualnih značilnosti in predznanja učencev.
2. Upoštevanje znanstvene ustreznosti vsebine
3. Upoštevanje izob.&funkcionalnih učnih ciljev
4. Upoštevanje učnega časa
5. Upoštevanje vertikalne zasnovanosti predmeta in horizontalne povezanosti med predmeti

ZANČILNOSTI SPOZNAVANJA IN OSVAJANJA učne vsebine

1. Učenje pri pouku je vodeno
2. Miselna aktivnost se poleg obravnave odvija tudi pri ostalih učnih fazah (ponavljanje, preverjanje...)
3. Spoznavanje pri pouku je blizu znanstvenemu spoznavanju, ki temelji na proučevanju in raziskovanju; tudi učenci morajo spoznati, da je znanje uporabno
4. Spoznavanje pri pouku temelji na **OPAZOVANJU, ZAZNAVAH, OBČUTKIH in EKPERIMENTIRANJU**

1. OSNOVNO SPOZNAVANJE: je lahko neposredno ali posredno

2. RAZMIŠLANJE IN RAZUMEVANJE: opazovanje lastnosti, primerjanje, povezovanje, razvrščanje

3. POSPLOŠEVANJE IN ZAKLJUČEVANJE: bistvo: pojmi, zakoni, definicije; vzročno-posledične zveze; povezovanje s predznanjem

4. DOKAZOVANJE: argumentiranje; praktično preverjanje

5. REŠEVANJE PROBLEMOV: postopna analiza; konvergentno-divergentno mišljenje

Ali gre za aktivnost spoznavnega vidika tudi trenutno v sedanjem času? -premalo

Times: Znanje učencev je premalo uporabno, na nižji stopnji miselne ravni, reprodaktivno, učitelji premalo aktivirajo, prenašanje učne vsebine na učence. **Pomembna je večja aktivnost, individualizacija, diferenciacija, uveljaviti različne učne oblike in metode**

Ali se spoznavni vidik uporablja pri fazi obravnave, ali ima vlogo tudi pri drugih fazah?

Pomembno je, da spoznavni vidik uporabljamo pri vseh fazah.

Kakšna je povezanost spoznavnega vidika z Bloomovo taksonomijo?

Povezuje se **NEPOSREDNO!** BLOOM: znanje, razumevanje, uporaba, analiza, sinteza in vrednotenje

Kako pa s Kolobovim krgom (izkušensko učenje)?

Tukaj gre za kognitivni proces.

Konkretna izkušnja-osnovno spoznavanje; razmišljajoče opazovanje-razmišljanje; abstraktna konceptna.-posploševanje, zaključevanje;

aktivno eksperimentiranje-dokazovanje, reševanje problemov

Primerjava KONSTRUKTIVISTIČNEGA in BEHAVIORISTIČNEGA stališča:

KONSTRUKTIVISTIČNO STALIŠČE: neposredno spoznavanje, aktivno pridobivanje znanja in spoznanj, notranja motivacija, razvijanje samostojnosti, razvoj intelektualnih sposobnosti

BEHAVIORISTIČNO S.: tudi posredno spoznavanje, tudi pasivno mehanično pridobivanje znanja, zunanja motivacija, odvisnost otrok, poudarja pomnenje

PSIHOLOŠKI VIDIK POUKA

- poudarja **RAZVIJANJE NOTRANJE MOTIVACIJE**

- Pouk poleg intelektualnega procesa še emocionalni n socialni; pouk vsak doživlja na svoj in svojski način

VRSTE DOŽIVLJANJA POUKA

1. INTELEKTUALNO DOŽIVLJANJE: kako učenci doživljajo osrednje učne vsebine

2. EMOCIONALNO DOŽ.: kako učenci doživljajo socialno skupino svojih vrstnikov

Doživljajo jo lahko: POZITIVNO: pogoj za rezultat večje aktivnosti, odvisno od učitelja

NEVTRALNO: mu je vseeno

NEGATIVNO: izostajanje od pouka, slabša uspešnost, zunanja motivacija

Kako naj učitelj vliva na notranjo motivacijo?

- temeljna vloga učitelja

- Z bogatimi inf., različnimi viri in sredstvi, dinamičnost, upoštevanje interesov, spodbujanje aktivnosti, pogosta povratna inf., upoštevati relativen napredek, oblikovanje pozitivne razredne klime.

PSIHOLOŠKI VIDIK je povezan z ostalimi vidiki:

- s **SPOZNAVANIM:** ko vsebino razumejo jo pozitivno doživljajo

- z **ORGANIZACIJSKO-METDOSIČNIM:** moramo vzpodbuditi zanimanje tako, da jih aktiviramo

Kaj kažejo analize v zvezi s počutjem učencev pri pouku, psihološki vidik pouka?

GLASSER: Vodenje učencev brez prisile

ŽAGAR: Psihološko stanje in vodenje učencev → če ima učenec dober učni uspeh to vpliva na dobro počutje. Učenci danes doživljajo neg. občutja in jih je strah, imajo tremo.

KOS: Ali lastnosti šole vplivajo na vedenje in psihološki razvoj otrok? Vedenje učencev je odvisno od lastnosti posameznika in od samega sistema.

SODOBNA PEDAGOGIKA: 11 in 15letniki + , 13letniki -

Ali lahko izboljšamo + občutje v šoli učencev?

Da, s sproščanjem ob glasbi pred uro (nekaj minut)

Kaj so vzroki za občutek preobremenjenosti?

Šola premalo upošteva individualne razlike učencev, slabo izpeljana dif., individualizacija

Relativna pasivna vloga učenca: frontalni pouk, premalo virov, učne navade učencev, premalo v

DIDAKTIČNI PRISTOPI – V kaj je pouk naravnani?

- odraža se na MAKRO in MIKRO ravni, šola je razpeta med državo in posameznikom
- šola je proces socializacije, podružbljanja in personalizacije

TEMELJNI DIDAKTIČNI PRISTOPI

1. SOCIOCENTRIZEM (center država)- družbene norme, vrednote, zakoni

2. EGOCENTRIZEM (center otrok)-človekovi potenciali, potrebe

Mlajši sociocentrizem je **ADAPTACIJSKI DID.PRISTOP (sistemski)**, nasprotno temu pa je **IMANCIAPACIJSKI** (večja samostojnost človeka-kreativni)

Šola je razpeta med SOCIOCENTRIZMOM in PEDOCENTRIZMOM

Cilj: (S): določa družba, družbene vrednote, uniformirani cilji

(P):določa posameznik, individualne vrednote, raznoliki cilji

Vsebina: (S):družbeno primerna, vsi enako, ne upošteva okolja

(P):iz interesov učencev, upoštevanje raznolikosti, upoštevanje okolja

Organizacija (S): razredno predmetni urni sistem, frontalni pouk, vsi na enak način

pouka: (P):dogovorjena organiziranje&aktivnosti, slabo strukturiran, individualno delo

Ocenjevanje: (S): enotni kriteriji, rangiranje, ponavljanje

(P): diferencirani%individualni kriteriji, napredovanje po zmožnostih, ni ponavljanja

Šolska ekologija: (S): velike šole, urejene po estetskih kriterijih odraslih

(P): majhne šole, prirojene otroškim potrebam, otroci jo sami urejajo

Šola je razpeta tudi med ADAPTACIJSKIM in EMANCIPACIJSKIM

Cilj: (A): družbene potrebe, spreminjanje človeka, poslušna osebnost

(P): individualne potrebe, spreminjanje družbe, svobodna in kritična osebnost

Vsebina: (A): predpisana, obvezna

(P): opredeljujejo učenci in učitelji, izbirna

Organizacija pouka:(A): red in disciplina, strukturiran, navodila in napotki

(P): sodelovanje, dogovarjanje in fleksibilnost

Naša pola se bolj nagiba k SOCIOCENTRIZMOM, mogla bi biti v RAVNOVESJU.